

eerste jaren 's zondagsavonds een methodistische samenkomst, waarbij hij op persoonlijke beslissing aandrong. Hij hield daarmee op toen hij schijnvroomheid ontdekte bij de meisjes, die binnen de gestichtsmuren gingen verklaren wat de man die hen 'redde' graag wilde horen. Heldring werd wantrouwend tegenover bekeringsverhalen en -toestanden. Maar als hij daarover schrijft in het Jaarverslag van Steenbeek 1869 loopt zijn peroratie uit op beroemde woorden van John Wesley (ofschoon zelf niet met name genoemd): 'Ons groote doel blijft steeds, sommigen als een brandhout uit het vuur te grijpen en zoo mogelijk te behouden'. Heldrings nadruk op de noodzaak van boetvaardigheid was eveneens in Wesley's lijn.

Belangrijk voor de inwendige zending was natuurlijk Wesley's sociale werk. Saussaye liet in de derde jaargang van zijn tijdschrift *Ernst en Vrede* het praktisch christendom aansluiten bij het methodisme. C.S. Adama van Scheltema, de evangelist in de Jordaan, heeft dankbaar John Wesley's verzet tegen drinkgewoonten gememoreerd.²³ Bart de Ligt onderging voor zijn christelijk socialisme de invloed van ds. G.J. van Apeldoorn, de methodistische redacteur van *Wereldvrede*,²⁴ die contacten onderhield met de predikant van de City Temple in Londen, Rev. R.J. Campbell.

De Nederlandse ('uitwendige') zendingsgenootschappen hebben met de Methodist Missionary Society nauwelijks contact onderhouden, maar men wist van elkaar. In het archief van de M.M.S. bevindt zich een brief d.d. 23 juni 1843 van J.C. Baud, Minister van Koloniën, die hulp inriep voor Afrikaanse jongens, die na in Holland gestudeerd te hebben, terug wilden naar hun continent. Er is een schrijven d.d. 7 mei 1866 van M. Cohen Stuart, die, mede namens diverse anderen in wie men vooraanstaande figuren uit het Réveil herkent, twee deelnemers van de M.M.S. inviteert op het aanstaande zendingsfeest: Vanwege 'the strengthening of the ties of christian love of all believers of various nations'. De M.M.S. werkte in de Nederlandse Westindische koloniën; de afschaffing van de slavernij is niet buiten het methodisme omgegaan; liefde voor muziek en zang bij de autochtonen is door de Wesley's gestimuleerd. Het koloniale gouvernement maakte gebruik van de 'Society of the People called methodists', waarvoor de Wesley's regels opgesteld hadden. Het werk op de Westindische eilanden is geïntroduceerd door de grote methodistische zendingspionier Thomas Coke. Hij is in 1794 naar Holland gekomen om te pleiten voor vervolgde methodisten op St. Eustatius. Hij werd door Willem V in audiëntie ontvangen. Dankzij hem en zijn navolgers is een nieuw tijdperk voor de lokale bevolking begonnen. Negers hebben leren lezen, organise-

23. SWV, 1869, 678-682.

24. *Bart de Ligt 1883-1938*, Arnhem, 1939, 44.